

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש
והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

313 פ' 098 תפ"ח ט"ז תמוז ה'תשס"ג

לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,

ניתן לקבל את העלון במייל etayba1@gmail.com

הנושא: חידושים נפלאים ומתוקים בענייני שבת הגדול וחג הפסח

מיד עשו והלא לא עשו עד ארבעה עשר לחודש? אלא כיון שקבלו עליהם לעשות מעלה עליהם הכתוב כאלו עשו מיד". ולמד מכך רבינו יונה: "האיש אשר קיבל על נפשו בלב נאמן לשמור ולעשות על פי התורה אשר יורוהו ועל פי המשפט אשר יאמרו לו היושבים על המשפט, יש בידו מן היום הזה שכר על כל המצוות".

ובדרך זו ביאר רבינו יונה את הנאמר במשנה באבות (פ"ג מ"ט): "כל שמעשיו מרובין מחכמתו חכמתו מתקיימת". ולכאורה כיצד שייך שמעשיו יהיו יותר מידיעתו? וביאר באופן זה שקיבל אדם עליו את כל המצוות, אף שעדיין אינו יודע עליהם ולא קיימם, מכל מקום נחשב לו כאילו קיימם.

נמצא כי נלמד מקרבן פסח שכאשר האדם מקבל על עצמו באמת ובתמים לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי התורה, מיד מעלה עליו הכותב כאילו כבר קיים. ולפי דברי ההפלאה מבואר היטב, שנאמר דין מחודש זה דוקא אצל קרבן פסח, כיון שכל זכות יציאת מצרים היתה על ידי זכויות עתידיות שקיבלו על עצמם בכל שנה לספר ביציאת מצרים, לכן נתחדש דין זה אצל קרבן פסח שמכיון שקיבלו על עצמם כבר מעלה עליהם כאילו עשו.

מטעם זה נהגו עם פתיחת ליל הסדר לומר את כל חמש עשרה סימני הלילה: קדש ורחץ כרפס יחץ וכו'. כיון שבלילה הזה נתחדש שהמקבל על עצמו לקיים מצוה נחשב לו כאילו עשה ומקבל עליה שכר. לכן אנו מתחילים הלילה באמירת הסימנים ומקבלים על עצמנו לעשותם, וכבר לפני התחלת הסדר מקבלים שכר על עשיית הסדר כולו.

בזה יבואר דברי השפת אמת (פסח, תרל"ה) וז"ל: וזה שאמר להביא לימות המשיח, כי זכירה וסיפור ביציאת מצרים מביא ימות המשיח. עכ"ל. ויש לומר, כי סיפור יציאת מצרים מביא לימות המשיח, משום שהקב"ה אינו יכול לגאול את ישראל עד שישלימו את הזכויות החסרות להם מיציאת מצרים, ולכן ככל שירבה לספר ביציאת מצרים, ירבה להשלים את זכויותיהם של ישראל מזמן יציאת מצרים, ובזה מקרב את ביאת המשיח.

עוד יבואר בזה מה שגילה לנו האר"י הקדוש והרש"ש הקדוש, ששונה ליל הסדר משאר חגי ישראל, כי בשאר חגי ישראל עליית העולמות נעשית על ידי התפילות וקיום המצוות של אותו חג, אולם בליל הסדר עליית העולמות נעשית מאליה מיד עם כניסת החג.

כתב בספר פנים יפות (שמות י', ב') על הפסוק "למען תספר באזני בנך ובן בנך וגו'" וז"ל: עוד יש לפרש, לשון "למען תספר", שהניסים והנפלאות שהיו במצרים היו בזכות המצוות שיקיימו הדורות בסיפור יציאת מצרים ... שהניסים והנפלאות שעשה הקב"ה בימים ההם, אעפ"י שלא היו ישראל ראויים לכך אלא בשביל מצות הסיפור שיקיימו בניהם לדורי דורות, זכו אבותינו בעת ההיא בשכר מצוה זאת לעשות להם נפלאות, וזהו "בעבור זה עשה ה' לי", בשביל זכות מצות הסיפור שאני מספר עשה ה' בעת ההיא, ולהכי הרשע שאינו מספר אומר לו "לי ולא לו שאילו היה שם לא היה נגאל", כיון שלא היתה הגאולה אלא בשביל שכר מצות הסיפור וכו'. עכ"ל.

והיינו, שסיפור יציאת מצרים אינו משום שהוציאנו ה' ממצרים, אלא אדרבה, כיון שאנו יושבים בפסח בליל הסדר לספר ביציאת מצרים, לכן יצאנו ממצרים!

כלומר, שהזכות של דם פסח ודם מילה לא הספיקו בשביל להוציא את עם ישראל ממצרים, רק יחד עם הזכות שצפה הקב"ה שאנו עתידין לשבת בכל שנה ושנה בליל הסדר ולספר ביציאת מצרים! ומקרא מלא דיבר הכתוב 'בעבור זה עשה השם לי בצאתי ממצרים', בעבור זה, כלומר בשעה שמצה ומרור מונחים לפניך, אמור לבנך שבזכות אלו המצוות שראה הקב"ה שאנו עתידים לקיים, לכן הוציאנו ממצרים.

וזה שאמר הכתוב 'למען תספר באזני בנך ובן בנך את אשר התעללתי במצרים', מלבד מה שעצם ריבוי האותות היה כדי שנספר לבנינו גדולת השם, היו האותות והמופתים בזכות שצפה הקב"ה שאנו עתידים לספר לבנינו.

ונמצא דבר נפלא שיהודי בדורינו יושב ומספר לבניו סיפור יציאת מצרים, ומעמידים לזכותו כל הניסים הללו שהיו ביציאת מצרים! וכל חיזוק האמונה שנעשה ע"י יציאת מצרים, גם זה נזקף לזכות כל אחד ואחד שיושב בשנה זו ומספר ביציאת מצרים.

וזה שאומרים לבן הרשע שאינו רוצה להשתתף בסיפור יציאת מצרים, 'אילו היה שם לא היה נגאל'. מכיון שאינו רוצה להשתתף במצות סיפור יציאת מצרים, הרי לדידה אין זכות לצאת ממצרים, כי כל יציאתנו ממצרים היה בזכות מצוה זו שאנו מקיימים בכל דור ודור.

ויש להוסיף על דברי הפנים יפות, מצינו אצל קרבן פסח, שנחשב לעם ישראל עשיית קרבן פסח עוד קודם שחייטנו. וכמו שכתב רבינו יונה בספרו שערי תשובה (שער ב אות י') בשם המכילתא (בא י"ב, כ"ח) "וילכו ויעשו בני ישראל, וכי

ויש לבאר על פי דרכינו, כיון שכל זכות יציאת מצרים היתה בגלל זכויות עתידיות שיקיימו ישראל, לכן חוזר וניעור שוב ענין זה וזוכים ישראל להשפעות הקדושות כבר מתחילת הלילה אף שעדיין לא קיימו את המצוות, כיון שעתידיים הם לקיים את המצוות.

פסח מסוגל לפרנסה:

השבת הקרובה נקראת "שבת הגדול" כבר כתבו הראשונים כמה טעמים בזה. ונאה לתת טעם חדש בזה, כי הנה מצינו שחג הפסח מסוגל לפרנסה. כפי שמובא בספרים הקדושים, שפסח נוטריקון פא"י חת"ך סא"ל - שמות הפרנסה. וכן פסח גימטריא קמח. דהיינו, שבחג זה מסוגל היהודי להוריד לעצמו שפע של פרנסה טובה.

ובפרט בעת אכילת האפיקומן יכוין להמשיך על עצמו פרנסה, כמו שכתב בספה"ק מאור ושמש (ענייני פסח): ועל זה רומז מילת "אפיקומן" שהג' אותיות הראשונות אפ"י עולה כמנין הוי"ה אדנ"י, והוא הראשי תיבות של הפסוק "פותח את ידך" והוא בגימטריא צ"א, ורומז שיוורד על ידי זה שפע פרנסה [בספר דברי צדיקים (אות א' סעיף י') מביא שמסוגל האפיקומן להניחו בבית לפרנסה].

ונראה לומר מדוע זמן אכילת אפיקומן מסוגל לפרנסה, שכתב הכף החיים (סימן תע"ז סק"ו), שאם יקחו את חתיכת האפיקומן ויזרקו על ים סוער, מיד ישקוט הים מזעפו. עדות נאמנה מצינו בקונטרס הסגולות שבסוף תהילים עם פירוש תהילה לדוד להגאון רבי אברהם מוספיא זצ"ל, ואני הצעיר שמעתי מאיש אחד ירא שמים, שהוא ניסה את הדבר הזה. כי פעם אחת בהיותו הולך בספינה, קם רוח סערה גדולה מאוד, והשליך כזית מצה שמורה מן האפיקומן בתוך הים, ואחר כך קם סעורה לדממה.

אלא שמוסיף הגאון רבי יצחק פאלאג'י זת"ב בספרו יפה ללב (ח"ה סימן תע"ז ס"א), דלא רק יורדי הים באניות יטילו מן המצה אל הים להרגיע מזעפו, אלא בני ישראל עם קרובו בעת שיצאו ממצרים, הפך הים ליבשה ועברו את הנהר ברגל, והכל בזכות שיירי המצה של אפיקומן.

ויש להביא לכך רמז מהפסוק בתהילים (פרק ע"ד): "אתה פוררת בעוזך ים". פוררת מלשון פירורים. והיינו, על ידי פירורי המצה שנשארו מן האפיקומן נבקע הים.

ומצינו בפסחים (ק"ח): קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף, אולם על ידי האפיקומן נקרע הים, לכן מסוגל הוא לפרנסה טובה.

מעשה יש לומר מדוע נקראת שבת זו "שבת הגדול", כי מצינו שפרק קל"ו בתהילים נקרא "הלל הגדול" ומבארת הגמרא בפסחים (ק"ח). שנקרא כן משום השבח "נותן לחם לכל בשר כי לעולם חסדו", וכיון שכל השפע של הפרנסה של פסח תלוי בשבת שלפניה, כי כל ששה ימים מתברכים מן השבת שלפניהם, לכן נקראת שבת קודם הפסח המשפיעה פרנסה, "שבת הגדול".

מכירת חמץ:

הרבנית קנייבסקי ע"ה סיפרה על אברך ת"ח שנכנס לפני חג הפסח אל מרן הגר"ח שליט"א, וסיפר על לו מחלת 'בצקת ריאות' ממנה הוא סובל, הגורמת לו ייסורים רבים, והפלא הוא שגם הרופאים הטובים ביותר אינם מצליחים לרפאה.

הגר"ח שמע את דברי התלמיד חכם, ואמר לו: "בצקת ריאות?! מה הבעיה? הרי עוד מעט אתה צריך למכור את החמץ לגוי; תמכור לו גם את הבצקת הזאת" ... התלמיד חכם ההוא היה אכן חכם; ולא שאל הרבה שאלות. הוא שמע את הדברים יוצאים מפיו של ר' חיים, והאמין בהם. הוא המתין עד לערב פסח, וכאשר הגיע הרגע שבו מכר את חמצו לגוי, הוסיף בשטר המכירה גם את הבצקת שקיננה בריאותו.

והנה, זמן קצר לאחר החג הגיע התלמיד חכם לביתו של ר' חיים ובישר לו שהמחלה עברה ואיננה, והרופאים אינם מבינים כיצד אירע הדבר.

כמובן שההסבר העומד מאחורי סיפור כזה הוא, שאדם הזוכה לכתר תורה וכתר יראת שמים, המלים היוצאות מפיו הן בבחינת סכין החותך כל אשר נקרה בדרכו, וכמו שכותב מרן הגר"א וסרמן הי"ד בביאור הגמרא (כתובות סב ע"ב) בה מסופר על רבי ינאי שקילל את חתנו בטעות. וכשהגר"ח אומר למכור את הבצקת לגוי, ומקיימים את דבריו כלשונם, אלו הן התוצאות...

אבל רואים כאן ענין נוסף שכבר מוזכר בספר חסידים (סימן תמ"ה): אחד היה חולה עד מות והיה אחד מתלוצץ, אמר לו: תקנה לי החולי שלך, תן לי כך וכך. אמר לו אתן לך, מיד עמד החולה וזה חלה ומת. וכתב הגאון החיד"א בפירושו ברית עולם שם, גם אני שמעתי מאדם גדול שראה בעיניו גוי שמכר החולי והמוכר נתרפא והקונה תיכף נלכד בחולי רחמנא ליצלן. וכן בספר יוסף אברהם להגאון רבי יוסף שאלתיאל זצ"ל מסלוניקי (בראשית פרשת מקץ עמוד רכא) שהביא דברי ספר חסידים והחיד"א הנ"ל וכתב: וגם אני שמעתי אשה אחת שבהיות בעלה חולה מסוכן, אמרה, שתהיה היא כפרה על בעלה, ובעלה נתרפא והיא חלתה ומתה רחמנא ליצלן. ע"כ.

מזה אנחנו למדים שניתן למכור מחלה לאדם אחר, ולכן הרה"ק רבי משה מרדכי בידרמן מלעלוב זת"ב, היה ממליץ לאנשים חולים למכור את המחלה שלהם לגויים.

ואולי מחדש לנו הגר"ח, שאף במכירת חמץ ניתן למכור את המחלות שלנו לגוי יחד עם החמץ.

סגולת אכילת מצה:

כתוב בספרים הקדושים על הפסוק "בערב תאכלו מצות" "בערב" מלשון עריבות, שעריבות התורה תלויה בקדושת המצה, ועל ידי אכילת המצה בליל פסח, יזכה להשיג עריבות בתורה. וכן לחם עני, עניי ראשי תיבות: עריבות נעימות ידידות. כי לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן, והמצות יש להם את קדושת המן, ולכן רק על ידי קדושת המצה אפשר לזכות לקבלת התורה.

ויש לתת טעם לזה על פי מה שכתב הרה"ק רבי שלמה מראדומסק ז"ע בספה"ק תפארת שלמה וז"ל: גודל מעלת אכילת מצה שהוא דומה קצת לאכילת קדשים... וז"ש "מצות תאכל במקום קדוש בחצר אוהל מועד יאכלוה", היינו כמו אכילת קדשים בחצר אוהל מועד.

ומצינו בסגולת אכילת קדשים שמועיל לזכירה, כמו שכתב הגאון רבי אברהם פאלאג'י בספרו אברהם את ידו (ח"א דף קכא ע"א) וז"ל: וראיתי להרב בית היין נר"ו (ח"א דרוש ד לשבה"ג דק"ד ע"ג) שהביא מספר כתיבת יד שכתב האר"י זיע"א, דהכהנים על ידי אכילת קדשים זוכרים, וזהו לזכר"י כהונה בכל מאכל. עכ"ל.

לכן מועילה המצה להביא לזיכרון בתורה, ועל ידי זה זוכה לעריבות בלימוד התורה, שאין לך הנאה יותר מאשר הזוכר את לימודו.

קו השיעורים "להתענג בתענוגים"

0772618021

עשרות שיעורים בענייני חג הפסח בשלוחה 221

אחרי שאזל מהשוק ניתן להשיג שוב ספר "נחלת שדה הגדה של פסח" (מהדורה שניה)

בטלפון: 0504145482

בברכת שבת הגדול שלום.